

fr. 10. 21

Irena Kubičková, Kavalíři na cestě Evropou i časem. Cestovatelské reflexe tří šlechticů z českých zemí od počátku 17. do počátku 18. století, bakalářská práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2012, 69 s. textu + obr. příloha – oponentský posudek (M. Holý)

Posuzovaná práce je věnována evropským peregrinacím tří konkrétních šlechticů z českých zemí v 17. a na počátku 18. století. Konkrétně se jedná o cesty Bedřicha z Donína, Lva Viléma z Kounic a konečně Kryštofa Václava Nostice. Přestože každému z nich věnovalo dosavadní bádání již nemalou pozornost (A. Grund, K. Bobková, Fr. Hrubý, O. Odložilík, Z. Hojda, J. Kubeš ad.), nabízejí dochované prameny (viz dále) stále řadu nových možností interpretace. O ně se také pokouší předkládaná práce. Za hlavní cíl si I. Kubičková vytkla postižení myšlenkového světa uvedených tří cestovatelů.

Při zpracování takového tématu se mohla autorka opřít nejen o uvedenou speciální literaturu ke zkoumaným osobnostem, ale také o četné domácí i zahraniční práce dotýkající se různých aspektů dějin cestování v předmoderní době. Zda tak učinila v dostatečné míře, si však nejsem jist (zcela například chybí reflexe některých speciálních historických i literárněvědných prací k Bedřichu z Donína – studie J. Jungmanna, O. Schillera, L. Pavery, J. Ekertové a K. Bobkové, J. Pánka či M. G. Del Fuoco).

Primárním zdrojem byly pak Ireně Kubičkové zejména tři konkrétní vydané prameny vzniklé od počátku 17. do počátku 18. století, totiž cestopis Bedřicha z Donína v edici Antonína Grunda z roku 1940, dále deník Lva Viléma z Kounic, který je bohužel ve své většině k dispozici nikoli v edici, ale ve specifické formě převyprávění pořízeného z pozůstalosti Františka Hrubého jeho dcerou Libuší Urbánkovou Hrubou v 80. letech 20. století, a konečně o cestovní deník Kryštofa Václava z Nostic. Ten je naopak k dispozici v moderní edici Jiřího Kubeše z r. 2004.

Irena Kubičková se rozhodla své téma uchopit kromě úvodu, přehledu pramenů i literatury a závěru v celkem osmi kapitolách. Jejich struktura není sice příliš inovativní, ale je poměrně logická a funkční. Autorka nejprve podává obecný úvod do problematiky cestování, načež následně věnuje pozornost vždy ve dvou po sobě jdoucích kapitolách osobnosti zvoleného cestovatele a jeho putování. Jak bylo uvedeno již výše, pokouší se především rekonstruovat myšlenkový svět jednotlivých šlechticů. Chce tak učinit zejména na základě několika vybraných kategorií, jež sleduje v uvedených pramenech (společenské postavení, víra, věk, charakter a trasa cesty, doprovod jednotlivých cestovatelů, hlavní

oblasti jejich zájmu atd.). Některé z těchto kategorií však s hlavním předmětem výzkumu, alespoň tak, jak byl v úvodu formulován, souvisí spíše okrajově.

Práce přináší některé nové dílčí informace, bohužel však zcela rezignuje na formulování obecnějších závěrů, které by mohly vyplynout mj. z důsledné komparace tří do výzkumu zahrnutých pramenů. Ani v jednotlivých kapitolách, jež mají spíše popisný charakter, ve větší míře autorka nevyužila podněty, které podobnému výzkumu přineslo zejména v posledních desetiletích kulturněhistorické, literárněvědné i jiné čím dál více interdisciplinárně orientované bádání o dějinách předmoderního cestování (výzkum soudobých teorií cestovatelství, bádání o auto- i heterostereotypech, identitách, alteritě, komunikační praxi a strategiích cestovatelů atd.). Za ne zcela ideální pak z hlediska přístupu k pramenům a jejich analýzy považuji autorčino směšování žánrů. Přestože ty neměly v raném novověku vždy jasné kontury, v tom má I. Kubíčková rozhodně pravdu, nelze přistupovat stejně např. k cestopisu či cestovnímu deníku.

Po formální stránce je práce na slušné úrovni, je dobře strukturována a psána srozumitelným stylem. Obsahuje jen malé množství gramatických či věcných chyb (původní sídlo Donínů hrad Dohna neleží ve Slezsku, nýbrž v Sasku!), ne zcela ideálních formulací (např. „masivní uchopení problematiky“ s. 9, „Cestování se stalo svodem ... vyžadovalo tuhý kořínek“ s. 14; Donínovy věty jsou „okleštěné od jakýchsi přemrštěných líbivých formulací“ s. 29; Kounic „prokazoval typický třídní přístup“ s. 45) či poněkud přehnaných, sporných či nedoložitelných tvrzení (např. o tom, že Kounicův celý pobyt v Itálii byl „veden a řízen jezuitskou školskou výchovou a zbožností“ s. 42 či že si cestovatelé nechávali své zážitky z cest zaznamenávat s. 14, naopak zpravidla je zpracovávali sami; podobně chybné tvrzení ve vztahu k aristokracii je na s. 25; zcela opačné pak na s. 48; konstatování, že v cestopisech zcela absentuje citový vztah k přírodě /s. 18/, či že Donínova hluboká víra v zázraky „pramenila z čistého, věřícího srdce“ s. 32n.).

Přes výše zmíněné nedostatky splňuje posuzovaná bakalářská teze nároky kladené na tento typ prací. Doporučuji ji tudíž k obhajobě. Navrhuji přitom hodnocení klasifikačním stupně velmi dobře až dobře, podle výsledků obhajoby.

Praha 9. 6. 2012